

بررسی بخش کشاورزی در استاد توسعه‌ای برنامه ششم

زهرا بخشی^۱. محمد علی احمدی مقدم^۲. هدایت الله درویشی^۳

۱. دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روساتابی

۲. دانشجوی دکتری جغرافیا سیاسی واحد تهران مرکز، ایران

۳. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی روساتابی دانشگاه شهید بهشتی، ایران

چکیده

بخش کشاورزی به عنوان یکی از مولفه‌های اساسی نقش مهمی در فرایند توسعه‌ای کشور دارد، در واقع، بخش کشاورزی به عنوان یکی از محركه‌های اصلی چرخه‌های اقتصادی کشور است. پژوهش حاضر با هدف بررسی جایگاه بخش کشاورزی در استاد توسعه‌ای کشور با روش توصیفی و مبتنی بر منابع استادی تدوین شده است.

واژه‌های کلیدی: استاد توسعه‌ای، برنامه ششم، کشاورزی

مقدمه

بعخش کشاورزی به دلیل تاثیر ویژه آن بر اشتغال، تعديل فقر و درآمد، امنیت غذایی و خودکفایی از اهمیت بالایی برخوردار است (شایان و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۵۱). در واقع؛ رشد و توسعه بخش کشاورزی همواره یکی از محورهای اساسی توسعه اقتصادی به شمار می‌آید، از این رو توسعه این بخش می‌تواند محركی برای پیشرفت دیگر بخش‌های اقتصادی به حساب آید.

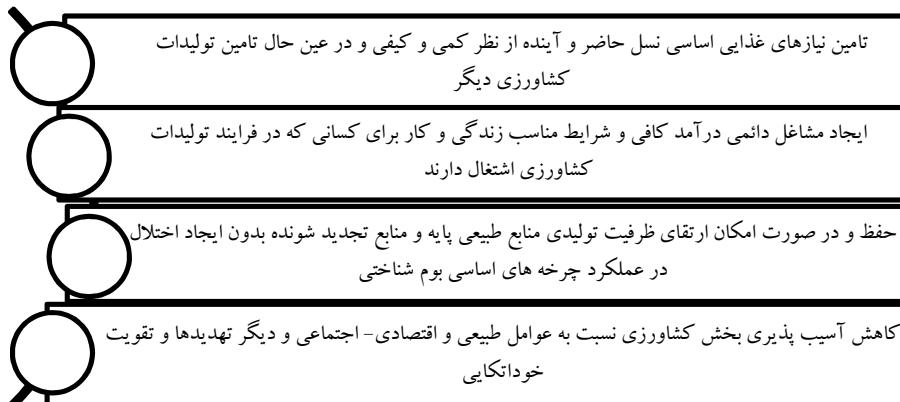
در ایران؛ کشاورزی بزرگترین بخش اقتصادی پس از بخش خدمات است که حدود ۲۰ درصد تولید ناخالص ملی و سهم عمده‌ای از صادرات غیرنفتی را به خود اختصاص می‌دهد. همچنین محل اشتغال بخش وسیعی از جمعیت کشور است. بدین ترتیب رشد این بخش تا حدود زیادی تعیین‌کننده رشد اقتصادی کشور است (حاجی رحیمی و ترکمان، ۱۳۸۲: ۷۲).

به عبارتی؛ توسعه کشاورزی به مثابه استراتژی و راهبرد اصلی توسعه روستا است (تقدیسی و شایان، ۱۳۹۰: ۴۳).

در عرصه جهانی، نگرشی بر زمینه‌های تحولی جوامع پیشرفته کنونی گویای آن است که منشاء توسعه یافتنگی بسیاری از این ممالک، مازاد تولید در بخش کشاورزی در مراحل اولیه توسعه، مبنای تحوولات شده است (مطیعی لنگرودی و شمسایی، ۱۳۸۶: ۸۶).

فائق برای توسعه پایدار کشاورزی و روستایی معیارهای زیر را برمی‌شمرد:

شكل ۱: معیارهای فائق برای توسعه پایدار کشاورزی و روستایی
Munssing and shearer, 1995

**روش تحقیق**

در این پژوهش با بهره‌گیری از منابع اسنادی موجود در زمینه موضوع مورد مطالعه، مهمترین مواد مندرج در خصوص بخش کشاورزی در اسناد توسعه برنامه ششم کشور آورده شده است.

یافته‌های تحقیق

جایگاه بخش کشاورزی در برنامه ششم توسعه کشور

۳۱ ماده

دولت موظف است برای حصول اهداف بندهای ششم و هفتم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی در جهت تأمین امنیت غذایی و نیل به خودکفایی در محصولات اساسی زراعی، دامی و آبزی به میزان نod و پنج درصد (۹۵٪) در پایان اجرای قانون برنامه و افزایش تولیدات کشاورزی بهویژه محصولات دارای مزیت صادراتی، رسیدن به تراز تجاری مثبت، تقویت و تکمیل زنجیره‌های تولید و توسعه صادرات و ارتقای بهره‌وری آب و خاک کشاورزی اقدامات زیر را جهت حصول به شاخص‌های کمی به شرح ذیل انجام

دهد:

شکل ۲: اقدامات اجرایی ماده ۳۱



۳۲ ماده

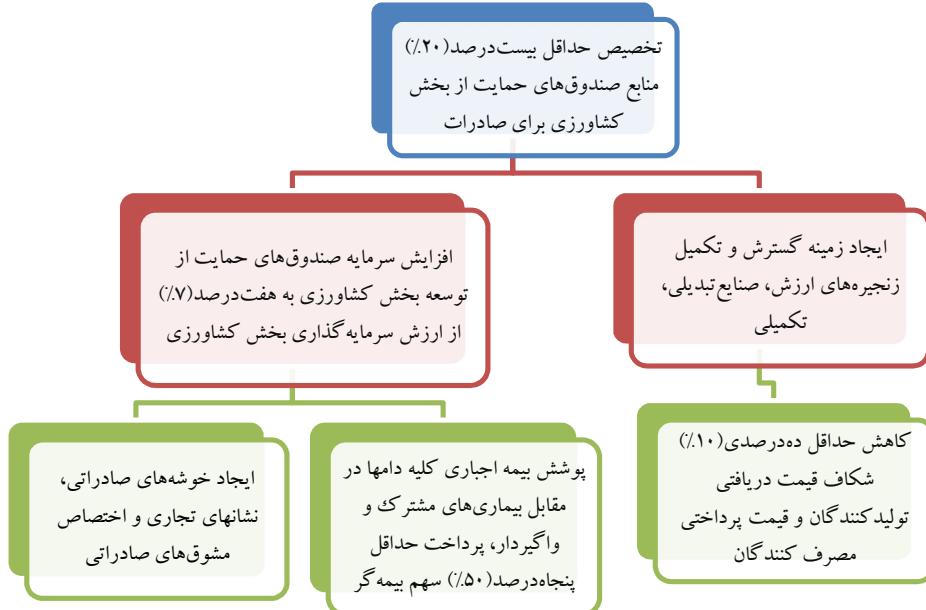
به منظور کاهش التهابات بازار کالاهای اساسی کشاورزی و کاهش نوسان غیرعادی فصلی محصولات کشاورزی و بهمنظور کاهش بار مالی دولت برای تأمین نقدینگی در گردش و هزینه تبعی مورد استفاده در سیاست‌های تنظیم بازار و تأمین ذخایر محصولات راهبردی (استراتژیک)، شرکت بازرگانی دولتی ایران یا هریک از شرکت‌های دولتی مسؤول تنظیم بازار هر محصول به تشخیص وزارت جهاد کشاورزی، حسب مورد، براساس برآوردهای ماهانه، فصلی و سالانه عرضه داخلی و تقاضای هر یکی از محصولات، نسبت به اتخاذ موقعیت مناسب خرید یا فروش در قراردادهای سلف و ابزارهای مالی موضوع بند (۲۴) ماده (۱) قانون بازار اوراق بهادار جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۴/۹/۱ بر روی هر یکی از دارایی‌های مشمول صدر این بند در چهارچوب مقررات بازار سرمایه اقدام می‌نمایند:

شکل ۳: اقدامات اجرایی ماده ۳۲

ماده ۳۳

دولت مکلف است در اجرای بندهای سوم و ششم سیاست‌های کلی اقتصاد مقاومتی و به منظور متنوعسازی ابزارهای حمایت از بخش کشاورزی، تأمین و تجهیز منابع، توسعه و امنیت سرمایه‌گذاری، افزایش صادرات محصولات کشاورزی و ارزش‌افزایی و تکمیل زنجیره ارزش محصولات کشاورزی اقدامات ذیل را به انجام برساند.

شکل ۴: اقدامات اجرایی ماده ۳۳



ماده ۳۴

کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی که به نحوی در امور تولید، پرورش، نگاهداری، توزیع، حمل و نقل، عرضه، فروش دام زنده و نیز استحصال، تهیه، عمل آوری، جمع آوری، نگهداری، بسته‌بندی، توزیع، حمل و نقل فرآورده‌های با منشأ دامی و همچنین خواراک دام فعالیت دارند، درصورت تخطی از اجرای ضوابط و مقررات بهداشتی به تشخیص سازمان دامپزشکی کشور یا عدم به کارگیری مسؤول فنی بهداشتی با رأی دادگاه صالح معهد به پرداخت خسارت واردہ به مصرف کنندگان اقلام غیربهداشتی یا ناسالم می‌باشد. مسؤولان فنی بهداشتی براساس شرح وظایف ابلاغی از سوی سازمان دامپزشکی کشور به شرط سبیت در صورت قصور یا تقصیر مسؤول می‌باشند.

تبصره ۵: آین نامه اجرائی این ماده به پیشنهاد مشترک وزارت جهاد کشاورزی (سازمان دامپزشکی کشور)، وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و سازمان به تصویب هیأت وزیران می‌رسد.

شکل ۵: اقدامات اجرایی ماده ۳۴

زمینه سازی به منظور تحول در اقتصاد روستاهای بازگرداندن رونق به اقتصاد روستایی (کشاورزی، دامداری، صنایع دستی و ...) در چارچوب مقتضیات و مزیت‌های محلی

سازماندهی بخش کشاورزی در پهنه سرزمین به منظور ایجاد تحول متناسب با مقتضیات اقیمی، ارتقاء بهره وری و تأمین امنیت غذایی

تدوین الگوهای بهینه کشت در دشت‌ها (واحدهای هیدرولوژیکی) با تأکید بر ارزش اقتصادی آب

محابودیت کشت محصولات بانیاز آبی بالا در فضاهای باز و جایگزینی در موارد ممکن از طریق کشت گلخانه‌ای

ایجاد و توسعه مجتمع‌های کشت و صنعت متناسب با قابلیت‌های قلمروهای مختلف کشور

گسترش زمینه‌های توسعه کشت‌های فراسرزمینی ایران در کشورهایی دیگر که قلمروهای مستعد کشاورزی دارند.

نتیجه گیری

ایجاد اشتغال، توسعه پایدار، حفظ محیط‌زیست، تامین استقلال و امنیت غذایی از مهمترین چالش‌های اقتصادی-اجتماعی فارروی عصر کنونی به شمار می‌آیند. بخش کشاورزی در اقتصاد ایران به جهت تاثیر فراگیری که می‌تواند در کلیه زمینه‌های یاد شده داشته باشد، از جایگاه مهمی برخوردار است. در برنامه ششم توسعه بخش کشاورزی از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است بندهای ۳۱ تا ۳۴ برنامه ششم توسعه به طور مستقیم به نقش بخش کشاورزی در اسناد توسعه‌ای کشور پرداخته است.

فهرست منابع و مأخذ

- تقاضی‌ی، احمد و محسن شایان (۱۳۹۰)، بررسی نقش کشاورزی در توسعه سکونتگاه‌های شهرستان زرین دشت با استفاده از تحلیل عاملی، فصلنامه اندیشه جغرافیایی، سال پنجم، شماره نهم.
- شایان، حمید و همکاران (۱۳۸۹)، بررسی نقش کشاورزی در توسعه روستایی، مطالعه موردی، بخش میانکنگی سیستان، مجله جغرافیا و توسعه ناحیه‌ای، شماره پانزدهم
- حاجی رحیمی، محمود و جواد ترکمانی (۱۳۸۲)، بررسی نقش رشد بخش کشاورزی در رشد اقتصادی ایران، کاربرد الگوی تحلیل مسیر، فصلنامه اقتصاد کشاورزی و توسعه، سال یازدهم، شماره ۴۱ و ۴۲.
- مطیعی لنگرودی، سید حسن و ابراهیم شمسایی، (۱۳۸۶)، توسعه روستایی مبتنی بر تداوم و پایداری کشاورزی: مطالعه موردی بخش سجا سرود زنجان، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، شماره ۸۶

___ Munssing he, M. , W. Shearer. (1995). Defining and Measuring sustainability, the United Nations University/ The word bank.

